

دارو «در سال ۱۳۸۰»

دکتر عباس کبریایی زاده، دکتر فرهاد حبیبی، دکتر منصور سمیعی، دکتر محمود تقی پور
اداره کل نظارت بر امور دارو و مواد مخدر - وزارت بهداشت

کلیات

در سال ۱۳۸۰ در کشور بالغ بر ۱۹/۷۷ میلیارد عدد دارو به ارزش بیش از ۴۱۳۲ میلیارد ریال به فروش رسیده است (۳۰ میلیارد ریال مربوط به داروهای تک نسخه‌ای) که در مقایسه با آمار مصرف دارو در سال ۱۳۷۹ بیانگر ۵/۷ درصد رشد مصرف عددی و حدود ۲۲/۳ درصد رشد مصرف ریالی می‌باشد. در ضمن به جمع ریالی فوق باید حدود ۲۴۱ میلیارد ریال یارانه پرداختی توسط دولت برای داروهای تولید داخل و وارداتی اضافه گردد که همواره در آمار مورد نظر قرار

نگرفته است. صدور مجوز واردات دارو با ارز آزاد امکان ورود و عرضه داروهای جدیدتر و در مواقع کمبود دارویی، واردات داروهای تولید داخل در حجم انبوه و به فوریت بر رشد مصرف ریالی داروها تأثیرگذار بوده است.

در سال ۱۳۸۰ چنانچه جمعیت کشور ۶۵ میلیون نفر در نظر گرفته شود به طور متوسط هر ایرانی بالغ بر ۳۰۴ عدد به ارزش ۶۳۵۸۴ ریال دارو مصرف کرده است.

از نظر فروش عددی پرفروش‌ترین داروها به شرح جدول زیر آورده شده است.

ردیف	نام دارو	فروش عددی	فروش ریالی	سرنانه عددی	سرنانه ریالی	DID
1	ACETAMINOPHEN CODEINE TAB	865,347,000	82,036,175,000	13.3	1,262	6.08
2	ACETAMINOPHEN 325 MG TAB	822,825,500	43,759,520,500	12.7	673	3.76
3	AMOXICILLIN 500 MG CAP	674,138,820	195,500,257,800	10.4	3,008	14.21
4	ADULT COLD TAB	670,237,300	46,216,760,000	10.3	711	4.71
5	RANITIDINE 150 MG TAB	592,469,160	57,469,508,520	9.1	884	12.48
6	IBUPROFEN 400 MG TAB	510,344,400	38,945,974,200	7.9	599	7.17
7	DICLOFENAC SODIUM 25 MG E.C. TAB	447,810,500	17,315,652,700	6.9	266	4.72
8	GLIBENCLAMIDE 5 MG TAB	381,728,900	10,396,224,716	5.9	160	8.04
9	FERROUS SULFATE EQ. TO 50MG FE++ TAB	372,105,000	9,620,904,000	5.7	148	3.92
10	ASA 100 MG CHEWABLE TAB	337,103,800	9,438,906,400	5.2	145	0.47

ردیف	نام دارو	فروش عددی	فروش ریالی	سرنانه عددی	سرنانه ریالی	DID
1	AMOXICILLIN 500 MG CAP	674,138,820	195,500,257,800	10.4	3008	14.2
2	CEPHELEXIN 500 MG CAP	230,407,160	105,987,293,600	3.5	1631	2.4
3	ACETAMINOPHEN CODEINE TAB	865,347,000	82,036,175,000	13.3	1262	6.1
4	CO-AMOXICLAV 625 (500/125) TAB	31,339,006	58,603,941,220	0.5	902	0.7
5	RANITIDINE 150 MG TAB	592,469,160	57,469,508,520	9.1	884	12.5
6	WATER FOR INJECTION 5ML	106,932,677	54,535,665,270	1.6	839	
7	OMEPRAZOLE 20 MG CAP	69,735,470	51,185,834,980	1.1	787	2.9
8	AMPICILLIN 500 MG CAP	172,644,460	48,340,448,800	2.7	744	1.8
9	ADULT COLD TAB	670,237,300	46,216,760,000	10.3	711	4.7
10	ERYTHROMYCIN ETHYLSUCCINATE 400 MG TAB	99,470,540	45,756,448,400	1.5	704	0.8

آنتی بیوتیک هستند. به عبارتی ۵۰ درصد از ۱۰ داروی اول کشور را آنتی بیوتیک‌ها تشکیل می‌دهند، که ضرورت تامل و مطالعه دلایل این گونه دارودرمانی و تجویز دارو در کشور را اجتناب‌ناپذیر می‌نماید.

از کل داروهای به فروش رسیده ۱۹/۰۷ میلیارد عدد آن توسط کارخانجات داخلی به ارزش ۳۶۶۳/۱۵۹ میلیارد ریال تولید و عرضه گردیده است. همان طور که ملاحظه می‌شود سهم داروهای تولید داخل در کل مصرف دارو بالغ بر ۹۶/۴۹ درصد می‌باشند. به این ترتیب سهم واردات داروی ساخته شده در کل

همان طور که ملاحظه می‌شود داروهای ضد درد، آنتی بیوتیک و داروهای گوارشی از داروهای پرمصرف در ایران می‌باشند و از نظر ارزش ریالی پرفروش‌ترین داروها به شرح جدول بالا آورده شده است.

همان طور که ملاحظه می‌شود دو داروی اول که بیشترین فروش را داشته‌اند و از نظر سهم سرنانه نیز تحمیل هزینه‌های صورت گرفته در جامعه از طریق این دو دارو بیشتر بوده است، از آنتی بیوتیک‌های پرمصرف کشور بوده است. جالب است بدانیم از ۱۰ داروی پرفروش کشور ۵ قلم آن‌ها

داروی کشور از نظر عددی حدوداً ۶۹۳ میلیون عدد به ارزش ۷۶۹/۸۲۱ میلیارد ریال، برابر با ۳/۸۲ درصد بوده است. توجه به سهم ریالی داروهای تولید داخل و وارداتی نشان می‌دهد که سهم داروهای تولید داخل از کل داروی به فروش رسیده ۸۱/۳۷ درصد و سهم داروهای وارداتی ۱۸/۶۳ درصد می‌باشد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود داروهای وارداتی هر چند از نظر عددی سهم کمتری دارند لکن به دلیل ارزش قیمتی قابل توجهی که دارند و اصولاً خیلی گران‌تر از داروهای تولید داخل هستند سهم ریالی آنها در سبد دارویی کشور بیشتر است.

آمار فوق در حالتی ارایه می‌شود که یارانه ریالی پرداخت شده به داروهای وارداتی که بالغ بر ۲۱۲ میلیارد ریال می‌باشد لحاظ نگردیده است. توجه به ارزش مصرف شده در بخش واردات و تولید دارو نشان می‌دهد کل ارزش مصرف شده در سال ۱۳۸۰ به صورت شناور و واریزنامه حدوداً ۵۲۷ میلیون دلار و ارزش بورس مصرف شده ۷۶ میلیون دلار بوده است. لازم به توضیح است که علاوه بر این مقدار حدوداً ۳۲ میلیون دلار کالا و ماشین‌آلات به صورت بدون انتقال ارزش وارد گردیده است. کل ارزش مصرف شده در بخش تولید (مواد اولیه، جانی، دستگاه‌ها، پروژه‌ها و...) حدود ۳۶۳ میلیون دلار و ارزش مصرف شده برای واردات داروی ساخته شده حدود ۲۳۹ میلیون دلار بوده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود سهم بخش تولید دارو با لحاظ نمودن ارزش پروژه‌های در حال اجرا از ارزش مصرفی ۶۰ درصد و سهم داروهای وارداتی ساخته شده

۴۰ درصد می‌باشد. در حالی که سهم داروهای ساخته شده وارداتی در فروش عددی حدوداً ۳/۵۱ درصد می‌باشد. مجدداً یادآوری می‌شود که سهم داروهای تولید داخل از کل بازار مصرف کشور از نظر عددی حدود ۹۶/۴۹ درصد می‌باشد. یافته‌های فوق مویده ارزش افزوده بسیار زیاد تولید داروها در داخل کشور می‌باشد. از دیگر مزایای تولید دارو در کشور می‌توان اشتغال‌زایی، دست‌یافتن به تکنولوژی‌های جدیدتر، رونق اقتصادی در بخش تولید به جای تجارت و... را نام برد.

بنابراین هر گونه سرمایه‌گذاری در امر تولید داروها در داخل کشور در کوتاه‌ترین زمان ممکن می‌تواند ارزش افزوده بسیار زیادی داشته باشد.

آمار مصرف دارو بر پایه گروه درمانی

مطالعه آمار مصرف دارو بر پایه گروه درمانی نشان می‌دهد که به ترتیب داروهای مؤثر بر سیستم اعصاب مرکزی با فروش عددی ۶/۶۹۴ میلیارد عدد به ارزش ریالی ۶۶۴/۰۵۶ میلیارد ریال، داروهای ضد عفونت با فروش ۲/۷۵۴ میلیارد عدد به ارزش ۱۲۳۰/۸۱۹ میلیارد ریال و داروهای گوارشی با فروش عددی ۲/۳۷۰ میلیارد عدد به ارزش ۲۷۸/۵۳۰ میلیارد ریال بیشترین مصرف عددی را به خود اختصاص داده‌اند.

در نمودارهای (۱ و ۲) فروش عددی و سرانه مصرف عددی گروه‌های دارویی آورده شده است.

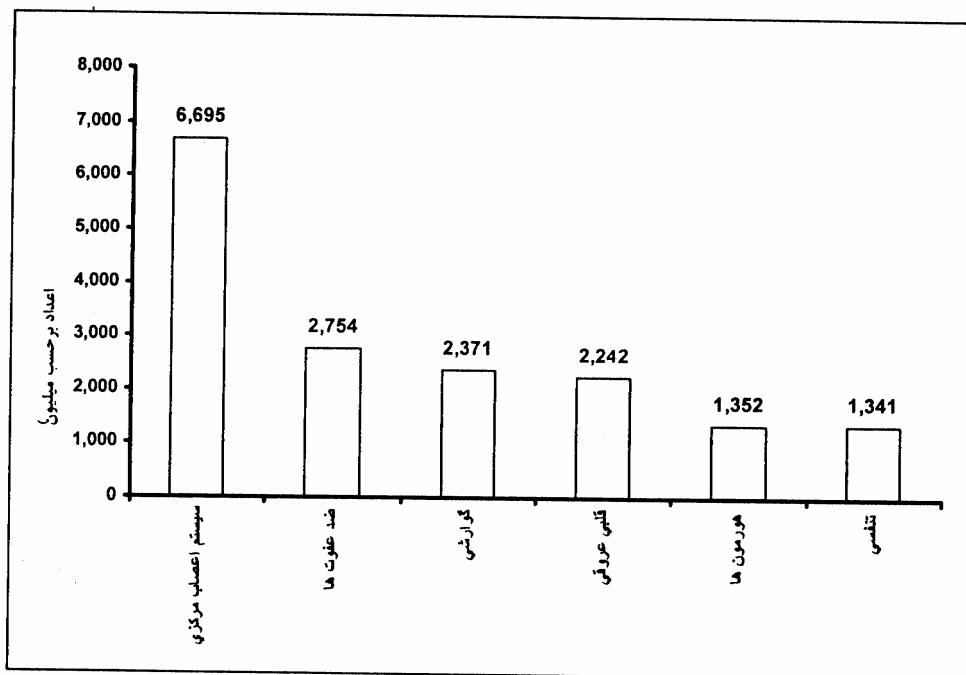
همان‌طور که ملاحظه می‌شود بالاترین

سرانه عددی مصرف مربوط به داروهای اعصاب، ضد عفونت و داروهای مؤثر بر گوارش می باشد. مقایسه سرانه مصرف عددی داروها بر پایه گروه درمانی در سال ۱۳۸۰ با سال ۱۳۷۹ تغییرات چندانی را نشان نمی دهد.

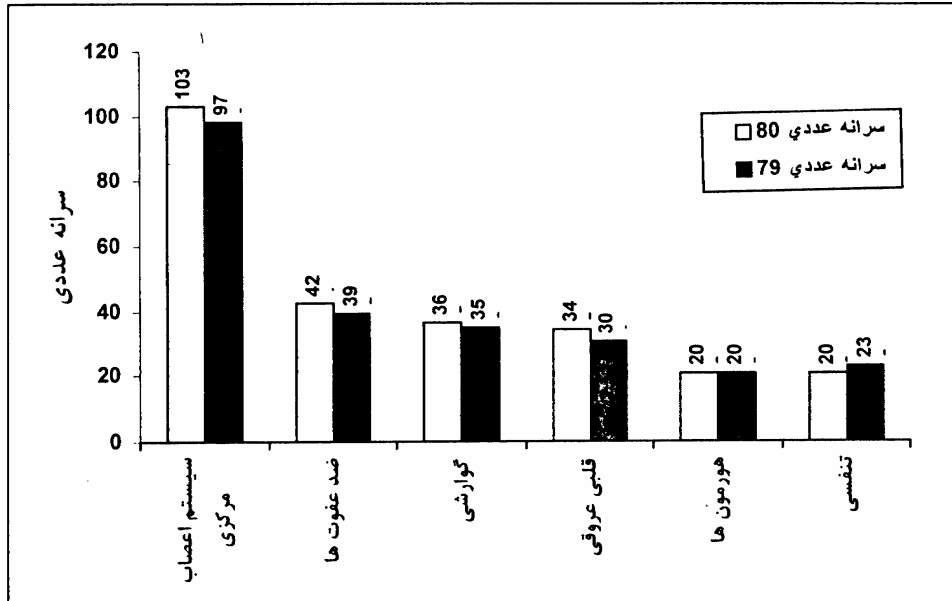
آمار مصرف بر پایه شکل دارویی

آمار مصرف داروها بر پایه شکل آنها نشان می دهد که از نظر عددی قرص ها پرمصرف ترین اشکال دارویی بوده اند. به طوری که در سال ۱۳۸۰ مصرف عددی انواع قرص ها بالغ بر ۱۵/۹۸۹ میلیارد عدد به

ارزش ۱۳۸۱/۷۷۳ میلیارد ریال بوده است. به عبارت دیگر سهم عددی انواع قرص در بازار دارویی کشور حدوداً ۸۱ درصد و سهم ریالی آن ۳۳ درصد می باشد. پس از شکل دارویی قرص انواع کپسول سخت و نرم از نظر ارزش عددی و ریالی در رتبه دوم قرار دارند. فروش انواع کپسول سخت و نرم در سال ۱۳۸۰ از نظر عددی ۲/۵۹۶ میلیارد عدد و از نظر ریالی ۵۹۵/۶۶۱ میلیارد ریال بوده است. همان طور که ملاحظه می شود سهم عددی انواع کپسول در بازار دارویی کشور ۱۳/۱ درصد و سهم ریالی آن ها ۱۴/۴ درصد می باشد.

نمودار ۱- مصرف عددی گروه های دارویی در سال ۱۳۸۰

نمودار ۲- سرانه عددی مصرف داروها بر اساس گروه دارویی در سال‌های ۷۹ و ۸۰

کشور از نظر عددی ۳/۳ درصد و از نظر ریالی ۲۷/۴ درصد می‌باشد. دلیل سهم ریالی قابل توجه این داروها قیمت بالاتر هر واحد از این شکل داروها در مقایسه با سایر اشکال دارویی است. سرانه مصرف اشکال تزریقی در سال ۱۳۸۰ به لحاظ عددی حدوداً ۹/۹ می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۷۹ تغییر چندانی را نشان نمی‌دهد. در جدول زیر وضعیت این سه شکل دارویی آورده شده است.

انواع اشکال تزریقی (آمپول، ویال، انفوزیون، کارتریج) به صورت تجمعی در مرتبه سوم از نظر فروش عددی و در مرتبه دوم از نظر فروش ریالی قرار دارند. فروش عددی انواع اشکال تزریقی در سال ۱۳۸۰ بالغ بر ۶۴۸ میلیون عدد بوده است. ارزش ریالی داروهایی که به صورت اشکال تزریقی عرضه شده‌اند در حدود ۱۱۳۳/۴۴۷ میلیارد ریال بوده است. سهم این اشکال در بازار دارویی

شکل دارویی	سرانه عددی	سرانه ریالی	سهم از کل فروش عددی	سهم از کل فروش ریالی
قرص	۲۴۶	۲۱۲۵۸	%۸۱	%۳۳
کپسول	۴۰	۹۱۶۴	%۱۳	%۱۴
اشکال تزریقی	۱۰	۱۷۴۳۸	%۳	%۲۷

عملکرد شرکت‌های پخش در سال ۱۳۸۰

در سال ۱۳۸۰ عملکرد شش شرکت دارویی که توزیع‌کننده دارو و دو شرکت واردکننده که در مواردی توزیع دارویی نیز داشته‌اند در جدول زیر ذکر شده است همان گونه که ملاحظه می‌شود شرکت توزیع داروپخش با توزیع ۴/۹۵۸ میلیارد عدد دارو در صدر جدول قرار دارد. ارزش داروهای توزیع شده توسط شرکت توزیع داروپخش بالغ بر ۹۸۸/۸۱۹ میلیارد ریال بوده است. سهم شرکت پیشگفت در میان هشت شرکت مذکور از نظر عددی ۲۵/۰۷ درصد و از نظر ریالی ۲۳/۹۲ درصد می‌باشد. پس از شرکت توزیع داروپخش، شرکت‌های فردوس با توزیع ۴/۱۴۹ میلیارد عدد، البرز با توزیع ۲/۲۳۰ میلیارد عدد و هجرت با توزیع ۲/۷۶۹ میلیارد عدد دارو، قرار دارند که به ترتیب سهم هر یک از آن‌ها در توزیع عددی داروهای کشور ۲۰/۹۸، ۱۶/۳۳ و ۱۴ درصد می‌باشد اما سهم شرکت‌های مذکور در ارزش ریالی کالاهای توزیع شده به همین ترتیب نمی‌باشد همان گونه که ملاحظه

می‌شود شرکت پخش هجرت (با فروش ۸۰۵/۷۱۰ میلیارد ریال) و پخش فردوس (با فروش ۶۷۲/۵۵۰ میلیارد ریال) پخش رازی (با فروش ۶۲۹/۶۲۰ میلیارد ریال)، به ترتیب پس از داروپخش قرار دارند. سهم هر یک از شرکت‌های مذکور در بازار دارویی کشور از نظر ریالی به ترتیب ۱۹/۴۹، ۱۶/۲۷، ۱۵/۲۳ درصد بوده است. فروش ریالی و عددی شرکت‌های توزیع‌کننده دارو در سال ۱۳۸۰ در جدول زیر نشان داده شده است.

عملکرد شرکت‌های تولیدکننده دارو

مطالعه عملکرد شرکت‌های تولیدکننده دارو نشان می‌دهد که شرکت‌های داروپخش، روزدارو و سبحان، بالاترین فروش عددی (به ترتیب ۱/۶۴۹، ۱/۵۴۸ و ۱/۲۹۲ میلیارد عدد) را داشته‌اند، در حالی که از نظر فروش ریالی شرکت‌های فارابی (۲۸۸/۱۸۵ میلیارد ریال)، داروپخش (۲۴۶/۰۰۷ میلیارد ریال) و جابرین حیان (۲۰۷/۳۱۸ میلیارد ریال) بالاترین فروش

نام شرکت توزیع کننده	درصد عددی	درصد ریالی	فروش عددی	فروش ریالی
داروپخش	25.08	23.93	4,958,247,796	988,819,780,789
پخش هجرت	14.01	19.49	2,769,394,679	805,710,108,055
پخش فردوس	20.99	16.27	4,149,981,477	672,550,312,207
پخش رازی	12.67	15.23	2,505,437,201	629,620,390,411
پخش البرز	16.34	11.81	3,230,125,010	488,072,890,220
قاسم ایران	10.05	4.97	1,986,853,859	205,397,978,981
فوریتهای هلال احمر-توزیعی	0.31	4.87	61,842,419	201,464,444,124
شرکت سهامی داروئی کشور-توزیعی	0.56	3.42	111,224,340	141,345,550,850

هم به دلیل روند مطلوب تخمین ارز در دو سال گذشته بوده است.

در جدول زیر فروش ریالی و عددی ۲۵ شرکت تولیدکننده دارو که بیشترین فروش ریالی را در سال گذشته ۱۳۸۰ داشته‌اند آورده شده است.

ریالی را دارا بوده‌اند. مطالعه عملکرد شرکت‌های دارویی بر پایه عمل به تعهدات داده شده از سوی وزارت بهداشت نشان می‌دهد که تقریباً تمام شرکت‌های داروسازی بیش از ۷۹ درصد از تعهدات تعیین شده توسط وزارت بهداشت را تولید و به بازار مصرف عرضه نموده‌اند که آن

ردیف	نام کارخانه	در صد سهم از تولیدات داخلی (عددی)	درصد سهم از تولیدات داخلی (ریالی)	فروش عددی	فروش ریالی
1	فارابی	3.6	8.6	678,707,936	288,185,792,690
2	دارو پخش - کارخانه	8.6	7.3	1,649,381,626	246,007,010,390
3	جابرین حیان	1.4	6.2	275,102,300	207,318,631,325
4	لرستان	4.7	6.0	897,164,911	201,722,473,232
5	کوثر	1.9	4.3	355,746,568	144,369,342,470
6	عبیدی	3.4	3.3	657,312,631	110,159,280,248
7	لقمان	2.1	3.1	396,678,320	104,482,090,150
8	سینا دارو	0.3	3.1	53,133,896	104,193,519,360
9	تولید دارو	4.2	3.0	798,212,890	102,341,578,077
10	روز دارو	6.8	2.6	1,292,254,626	87,392,671,900
11	تهران شیمی	2.7	2.6	517,435,562	86,101,233,360
12	سبحان	8.1	2.6	1,548,417,002	85,768,204,115
13	پاریس دارو	2.8	2.4	540,765,481	79,396,058,820
14	امین - شیمی دارویی	3.5	2.3	661,687,318	77,079,546,340
15	کیمیدارو	5.3	2.3	1,006,609,140	76,301,750,920
16	البرز دارو	1.7	2.2	321,669,558	73,658,269,400
17	آریا	3.5	2.2	663,786,440	73,113,641,120
18	ناهن	0.2	2.1	29,183,219	71,282,108,680
19	رازک	2.2	2.1	415,412,071	71,209,107,870
20	گسترش دارویی	0.5	2.0	96,953,617	65,804,755,960
21	حکیم	4.6	1.9	875,738,675	62,441,341,355
22	شهید قاضی	0.3	1.7	48,397,107	57,237,551,320
23	ایران دارو	2.5	1.7	484,178,267	55,832,783,120
24	صنعتی پارس	1.8	1.6	341,288,038	54,283,798,030
25	اسوه	1.2	1.6	234,626,949	53,511,796,200